

L'Escala de Valoració Sociofamiliar TSO. Fonaments, descripció, validació i instruccions d'ús

Victor M. Giménez Bertomeu, Carme Guinovart Garriga, Eva Rovira Soler
i Núria Viñas Segalés. Diputació de Barcelona, 2020.

Jordi Riba Cebrián¹

ORCID: 0000-0002-1557-2904

Per citar: Riba Cebrián, J. (2022). [Ressenya del llibre *L'Escala de Valoració Sociofamiliar TSO. Fonaments, descripció, validació i instruccions d'ús - Versió 1. Català*, de Victor M. Giménez Bertomeu, Carme Guinovart Garriga, Eva Rovira Soler i Núria Viñas Segalés]. *Revista de Treball Social*, 223, 169-171. <https://doi.org/10.32061/RTS2022.223.10>

Sabem que el treball social és una disciplina jove, amb poc més de 100 anys d'experiència, i es té la creença que només és una disciplina pràctica, experiencial i vivencial. Aquest pensament està lluny de la realitat i ho demostra aquest llibre que avui ressenyem i que s'ha de convertir en manual indispensable per a treballadores socials i estudiants de grau de Treball Social.

Les persones autores d'aquesta publicació presenten l'Escala de Valoració Sociofamiliar TSO, que té com a objectiu "permetre al o la professional mesurar de manera fiable i objectiva el grau de risc social de la situació d'una persona gran en un moment temporal concret, en termes d'abast (indicadors afectats) i intensitat (risc per indicador i risc global), mitjançant una primera i breu mirada estructurada a la seva situació social".

Els destinataris de l'escala són les persones més grans de 65 anys no institucionalitzades. L'aportació que presenta aquest llibre a les professionals del treball social és un instrument vàlid i fiable per fer un diagnòstic social que inclogui l'estimació de risc social i permeti prioritzar les intervencions; i, d'altra banda, aporta recomanacions de pràctiques socials de valor en funció del grau de risc social. Per tant, estandarditza les intervencions professionals i permet la comparació, amb la qual cosa serveix com a base de noves recerques.

La primera escala coneguda i validada a Espanya per mesurar el risc social en la població geriàtrica va ser l'escala de Gijón, de Díaz Palacios (González et al., 1999). Aquesta escala va ser elaborada exclusivament per treballadores socials i mai se'n creà un manual d'ús, cosa que finalment va comportar que se'n fessin diferents adaptacions que dificulten la comparació de resultats.

Posteriorment, el 2011, dues de les autores d'aquesta publicació que es ressenya van ser guardonades pel Col·legi Oficial de Treball Social de Catalunya amb el V Premi de Recerca en Treball Social "Dolors Arteman" pel treball de recerca *Experiència d'ús i resultats d'una escala de valoració sociofamiliar en ancians. Per part de treballadors socials en serveis socials i sanitaris a la comarca d'Osona* (Guinovart et al., 2011).

L'Escala de Valoració Sociofamiliar TSO és fruit d'un projecte d'actualització, millora i validació d'aquest treball de recerca de 2011.

Per tant, una de les grans aportacions d'aquesta publicació, que generosament per part de les persones autores permet l'ús individualitzat, és que aporta les normes d'aplicació, que podem trobar en l'apartat 5. Aquest apartat conté els criteris genèrics de valoració (el moment de dur-la a terme, els subjectes d'avaluació, el criteri professional, la valoració d'evidències i la valoració quan es produeixen canvis) i el procediment d'aplicació (les tècniques de recollida d'informació, la sistemàtica del registre, l'ús de descriptors múltiples i el càlcul del nivell de risc social global).

L'apartat 6, les persones autores el dediquen a les normes d'interpretació, que estableixen en tres tipus: punts de tall, percentils i puntuacions tipificades. Habitualment les escales només ofereixen els punts de tall (en aquest cas ≤ 12 , >12 i ≤ 15 , >15), però aquesta vegada les persones autores ens ofereixen, d'una banda, els percentils, que ens permetran comparar puntuacions individuals amb les del grup de referència i, de l'altra, les puntuacions tipificades, que ens donen la possibilitat de comparar la puntuació individual amb les del grup de referència per identificar la posició relativa de la persona respecte a la mitjana del grup.

En definitiva, el manual ens permet identificar el risc social individual, ens permet comparar-lo amb la població de referència i ens possibilita comprovar com està la persona respecte a la mitjana del grup. Per tant, el monitoratge d'aquesta escala ens permetrà identificar si les intervencions que efectuem els professionals serveixen per disminuir el risc social de la persona.

L'escala s'estructura en tres nivells: indicadors, ítems i descriptors. Els indicadors són cinc i corresponen a una determinada àrea d'elements definitoris de necessitats bàsiques de les persones grans que són habituals en els processos d'intervenció del treball social (estructura i funció familiar, contactes socials, balanç entre l'ajuda necessitada i rebuda, ingressos econòmics i habitatge). Cada indicador té cinc ítems, i cada ítem té un o més descriptors de situacions que es poden trobar en la valoració de l'indicador corresponent.

Les persones autores han fet un estudi de les necessitats de les persones grans i el seu mesurament, que es pot veure en l'apartat 2 de "Fonaments de l'Escala". Aquestes necessitats socials les han concretat en els cinc indicadors que es mesuren en l'escala: l'estructura i funció familiar, els contactes socials, l'ajuda necessitada i rebuda de la xarxa de recursos formals i/o informals en les activitats de la vida diària, els ingressos econòmics i l'habitatge.

L'annex 3 inclou el glossari amb definicions i criteris específics per indicadors, definint cada indicador i tots i cadascun dels seus descriptors. A més, per facilitar el consens i la interpretació, faciliten algorismes de decisió per a cada indicador, per reduir la subjectivitat del o de la professional.

Per tant, ens trobem davant un document que reforça la robustesa de l'escala, la validesa i la fiabilitat de la qual estan descrites en l'apartat 4 del llibre. En aquest apartat trobarem informació sobre la validesa de contingut, la validesa de criteri concurrent, la validesa de constructe i la validesa discriminant; i també sobre la capacitat de produir resultats similars en diverses proves, és a dir, sobre la seva fiabilitat.

En definitiva, ens trobem davant un llibre de metodologia excel·lent i que establirà bases de recerca de les intervencions de valor per crear evidència en treball social.

Aquesta ressenya fa referència a la versió catalana de l'Escala de Valoració Sociofamiliar TSO. És necessari, no obstant això, recalcar que les persones autores han validat també la versió castellana de l'escala. Ambdues versions, d'accés lliure i gratuït, es poden trobar al web del Grup d'Investigació sobre Treball Social i Serveis Socials (GITSS) de la Universitat d'Alacant (<https://web.ua.es/va/gitss/l-escala-tso.html>).

Referències bibliogràfiques

- González, D. C., Caicoya, A. M., Sánchez, A. F., García, V. A., González, J. G., Palacios, E. D., i García, A. S. (1999). Evaluación de la fiabilidad y validez de una escala de valoración social en el anciano. *Atención primaria: Publicación oficial de la Sociedad Española de Familia y Comunitaria*, 23(7), 434-440.
- Guinovart, C., Rovira, E., i Rufí, A. (2011). *Experiència d'ús i resultats d'una escala de valoració sociofamiliar en ancians: Per part de treballadors socials en serveis socials i sanitaris a la comarca d'Osona*. Col·legi Oficial de Treball Social de Catalunya.